

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОСВІТИ

УДК 37.091.12:005.963(477)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2026.1.27>

Н. С. ГРАЧОВА

аспірантка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Електронна пошта: gracheva.n@gmail.com

<http://orcid.org/0009-0002-0566-8272>

КРОССЕКТОРАЛЬНІ ПРОЄКТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

У статті окреслено роль кроссекторальних проєктів як інструменту розвитку інноваційної компетентності вчителя. У фокусі – вітчизняний досвід міжсекторальної взаємодії освіти, держави, громадського сектору й міжнародних партнерів у контексті викликів повномасштабної війни. Особлива увага приділяється тому, як такі ініціативи допомагають педагогам адаптуватися до надзвичайних умов – релокації, дистанційного навчання, психологічного стресу, порушення освітніх ланцюгів.

Визначено переваги: зміцнення професійної мобільності вчителя, посилення мотивації до інновацій, формування міждисциплінарної команди та підвищення якості педагогічної діяльності в кризовому середовищі. Схарактеризовано ключові виклики у реалізації відповідних проєктних ініціатив: нестабільність фінансування, фрагментарність співпраці між секторами, кадрові обмеження, безпекові ризики та емоційне вигорання педагогів у воєнних умовах. На підставі аналізу прикладів українських освітніх проєктів і міжнародних досліджень розкрито, яким чином кроссекторальні підходи можуть стати системним ресурсом розвитку інноваційної компетентності вчителя. Практики реалізації кроссекторальних проєктів є важливими для науковців, освітніх менеджерів і практиків, які працюють на межі освіти та суспільних трансформацій, а також для ухвалення рішень щодо інтеграції міжсекторальних моделей у професійний розвиток педагога в Україні.

З огляду на виклики сучасності, інноваційна компетентність учителя є необхідною вимогою, що забезпечує якість освітнього процесу й сприяє формуванню в учнів критичного мислення, активної позиції, самореалізації. Це не лише підвищує педагогічну майстерність, а й сприяє формуванню нової освітньої культури партнерства, що забезпечує сталі зміни в системі освіти.

Ключові слова: професійний розвиток, інноваційна компетентність, учитель, кроссекторальні проєкти, педагогічна освіта, психоемоційна підтримка, війна, міжсекторальна взаємодія.

Поставлення проблеми. Професійний розвиток сучасного вчителя передбачає формування інноваційної компетентності, здатності швидко адаптуватися до суспільних викликів і впроваджувати нові освітні підходи. Особливо актуальною ця потреба стала в умовах глибоких трансформацій, спричинених пандемією COVID-19, а згодом і повномасштабним вторгненням росії в Україну. У цей період система освіти зазнала значних втрат: порушення структури навчального процесу, втрата стабільного доступу до освіти, вимушене переміщення великої кількості учнів і педагогів – усе це зумовило гостру потребу в нових, гнучких і адаптивних форматах підтримки освіти.

У відповідь на ці виклики Міністерство освіти і науки України у 2024 році оновило Професійний стандарт «Вчитель закладу

загальної середньої освіти». У документі зазначено, що інноваційна компетентність розвивається паралельно з предметно-методичною, проєктувальною, організаційною та здатністю навчатися впродовж життя, і є однією з ключових характеристик професійної діяльності педагога. Вона передбачає використання сучасних методик, технологій, форм і методів у фаховій діяльності.

З-поміж основних характеристик інноваційної компетентності відповідно до Професійного стандарту вчителя (2024)¹ актуалізовано такі:

Особистісно зорієнтоване навчання – вибір методів, які враховують індивідуальні

¹ Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf

потреби, інтереси та здібності учнів, створення індивідуальних освітніх траєкторій.

Компетентнісний підхід – зміщення акценту з передачі знань на формування ключових і наскрізних компетентностей, уміння застосовувати знання на практиці та вирішувати життєві проблеми.

Інтегроване навчання – використання міжпредметних зв'язків і синтезу знань з різних галузей для розвитку системного мислення та вміння розв'язувати комплексні завдання.

Проектний і дослідницький підхід – організація роботи учнів через проектну діяльність, дослідження та вирішення реальних проблем, розвиток навичок командної співпраці.

Активне використання цифрових технологій – застосування електронних ресурсів, інтерактивних платформ, дистанційних технологій і онлайн-інструментів для навчання, оцінювання й комунікації.

Педагогіка партнерства – створення атмосфери суб'єктної взаємодії між учителем, учнями та батьками, розвиток особистісної відповідальності, самоконтролю й рефлексії.

Інклюзивний та універсальний дизайн – впровадження принципів доступності та рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Гнучке моделювання освітнього процесу – адаптація змісту, методів і технологій навчання до потреб конкретного класу, групи чи громади.

Ці підходи формують методологічну основу сучасного бачення вчителя як інноватора та фасилітатора навчання – професіонала, здатного створювати середовище співпраці, дослідження й розвитку. Вони зміщують акцент із передавання знань на формування цінностей, креативності, критичного мислення та готовності діяти в умовах невизначеності.

У цьому контексті кроссекторальні освітні проекти стають дієвим ресурсом практичної реалізації оновлених принципів професійного стандарту. Вони створюють простір для партнерства між освітою, державними структурами, міжнародними фондами, культурними інституціями й громадським сектором, забезпечуючи міждисциплінарну взаємодію

та обмін ресурсами. Такі ініціативи відіграють компенсаторну роль у подоланні освітніх втрат і посилюють потенціал освітнього середовища.

За своїм спрямуванням кроссекторальні проекти можуть бути культурно-освітніми, технологічними, медико-психологічними, соціальними, екологічними, управлінськими, бізнес-орієнтовани тощо. Вони підтримують розвиток інноваційної компетентності педагогів, допомагають зберігати мотивацію до навчання, формують психоемоційну стійкість і сприяють відновленню освітніх зв'язків у громадах.

Так, культурно-освітні проекти сприяють розвитку творчих здібностей, національної ідентичності та культурної обізнаності; технологічні ініціативи (наприклад, STEM-підходи) – формуванню цифрових і технічних компетентностей; економічні та бізнес-орієнтовані – розвитку фінансової грамотності та підприємницького мислення; медико-психологічні – наданню емоційної підтримки учасникам освітнього процесу; соціальні й громадянські – формуванню ціннісних орієнтирів, навичок співпраці та активного громадянства; екологічні – орієнтовані на активне залучення молоді до практик сталого розвитку, усвідомленого використання природних ресурсів та участі у проектах із захисту довкілля; управлінські – реалізуються у співпраці з державними установами, зокрема Міністерством освіти і науки України, Міністерством цифрової трансформації України, органами місцевого самоврядування.

Таким чином, кроссекторальні проекти сприяють інтеграції освіти у ширший суспільний контекст і забезпечують сталий розвиток як окремих закладів, так і освітньої галузі загалом. Вони не лише розширюють можливості освітнього середовища, а й формують гнучке, креативне та соціально відповідальне покоління, здатне ефективно реагувати на виклики сучасності.

У цьому контексті важливим орієнтиром для формування ефективних рішень стали результати міжнародного дослідження якості освіти [PISA-2022, Україна в міжнародному дослідженні якості освіти PISA-2022]. Дослідження не лише фіксує навчальні досягнення учнів, а й вивчає соціальні, емоційні та економічні чинники, що впливають на навчання.

Його компетентнісний підхід до оцінювання результатів – не знань за програмою, а здатності застосовувати їх у життєвих ситуаціях – співзвучний з ідеєю кроссекторальних проєктів. Адже саме такі ініціативи – на перетині освіти, технологій, культури, медицини та громадського сектору – покликані відповідати на реальні потреби учнів у кризових умовах.

Важливу аналітичну підтримку для осмислення сучасних викликів в освіті надає звіт OECD Education at a Glance 2023², у якому детально розглянуто питання забезпечення навчання для українських дітей-біженців у країнах тимчасового перебування. Документ підкреслює, що лише одна дитина з трьох віком до шести років має доступ до системи раннього розвитку, а серед головних бар'єрів названо мовні труднощі, нестачу персоналу, фінансові обмеження, брак інформації про освітні можливості та складнощі з культурною адаптацією.

У практичній частині звіту наведено статистику й аналітику з різних країн, що підтверджує ефективність міжсекторної співпраці: позитивний вплив цифрових та соціальних інновацій на результати навчання, психоемоційну стійкість учнів і якість освітнього середовища. У документі також зазначено, що міжнародні та міжсекторальні партнерства є ключовим інструментом для збереження та відновлення якості освіти в умовах затяжної кризи, забезпечуючи сталість освітнього процесу та підтримку педагогічних спільнот.

Таким чином, міжнародний досвід підтверджує, що системні освітні втрати можуть бути частково компенсовані саме завдяки впровадженню широких партнерських моделей, що поєднують зусилля різних суспільних секторів задля спільної мети – збереження та відновлення якісної освіти.

Значного аналітичного підкріплення вітчизняному та світовому розумінню розвитку інноваційної компетентності вчителя через кроссекторальні проєкти надають праці українських та іноземних дослідників, результати яких доцільно інтегрувати у дискусію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Огляд сучасних наукових робіт засвідчує, що розвиток інноваційної компетентності вчителя безпосередньо пов'язаний із характеристиками інноваційного освітнього середовища, у межах якого здійснюється професійна підготовка. Дослідники (Н. Венцева, О. Карапетрова, А. Кожевникова та П. Кожевников) підкреслюють, що інноваційна компетентність має інтегральний характер і формується як сукупність знань, умінь, ціннісних орієнтацій та особистісних якостей, що забезпечують здатність педагога до інноваційної діяльності. У контексті цих підходів інноваційне освітнє середовище розглядається як система організаційних, технологічних та педагогічних умов, які стимулюють розвиток творчості, дослідницької активності та готовності майбутніх учителів до впровадження нововведень.

У цьому ж напрямі ґрунтовні висновки подає С. Кириленко, яка наголошує, що інноваційна компетентність є не лише складовою професійної культури сучасного педагога, а й визначальним чинником його здатності ефективно діяти в умовах динамічних освітніх змін. Дослідниця підкреслює, що формування інноваційної компетентності потребує цілеспрямованої організації освітнього процесу, що поєднує рефлексію, практичну діяльність, роботу з сучасними технологіями та розвиток критичного мислення. Такий підхід поглиблює розуміння того, яким чином інноваційні процеси в освіті впливають на професійне становлення вчителя та забезпечують його готовність до впровадження нових практик у шкільному середовищі.

Продовжуючи логіку досліджень, спрямованих на осмислення взаємозв'язку між інноваційністю освітнього середовища та професійним зростанням педагога, важливо звернутися до напрацювань А. І. Левицької, D. Chi, S. Howard, J. Tonder, які акцентують увагу на тому, що інноваційна підготовка педагогів неможлива без інтеграції цифрових технологій, розвитку м'яких навичок і формування здатності до безперервного навчання. Такі висновки узгоджуються з тематикою даного дослідження, оскільки підкреслюють, що інноваційна компетентність формується у взаємодії з технологічно насиченим, гнучким

² OECD Education at a Glance 2023. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/09/education-at-a-glance-2023_581c9602/e13bef63-en.pdf

і відкритим освітнім середовищем, що стимулює креативність, адаптивність і готовність учителя застосовувати інновації у практичній діяльності. Тетяна Токарчук звертає увагу на успішний досвід бібліотечно-освітніх ініціатив, які сприяють впровадженню нових джерел знань і розвитку творчого підходу в учительській практиці [Токарчук].

Важливим доказом ефективності кроссекторальних освітніх проєктів у розвитку інноваційної компетентності педагогів є досвід тренінгового центру «Освіторія» та діяльність Юрія Гайдученка³. Зокрема, онлайн-марафони, тренінги, фестивалі та програми наставництва, що реалізуються під парасолькою «Освіторії», надають учителям інструменти психологічної підтримки, розвивають навички емоційної стійкості й адаптації до роботи в екстремальних умовах, а також знайомлять із сучасними світовими освітніми практиками. Кроссекторальний компонент цих програм – інтеграція інноваційних підходів до наставництва, співпраця з Global Teacher Prize та іншими міжнародними партнерами – суттєво збагачує український досвід. Це сприяє формуванню в педагогів високого рівня інноваційної компетентності, готовності впроваджувати новітні освітні технології, створювати мотивуюче навчальне середовище та підтримувати спільноту професійного розвитку.

У міжнародному контексті ідею міжсекторальної взаємодії послідовно розвивають дослідники OECD, The Wallace Foundation та European Agency for Special Needs and Inclusive Education.

Так, у дослідженні Daniel Nilsson Brodén “Cross-Sector and Interprofessional Collaborations: A Powerful Tool for the Teaching Profession?” підкреслено, що міжсекторальна співпраця є потужним чинником професійного зростання вчителів і формування в них соціальної відповідальності, критичного мислення та готовності до інновацій [OECD, 2022].

Аналітичний звіт Riehl, Henig, Wolff та Rebell (2019), підготовлений для The Wallace Foundation (A Closer Look at Local

Cross-Sector Collaborations for Education), узагальнює результати восьми регіональних освітніх ініціатив у США. Автори доводять, що взаємодія між школами, органами влади, бізнесом і громадськими структурами забезпечує сталість реформ, покращує управлінські практики та сприяє розвитку професійної мотивації педагогів.

Дослідження European Agency for Special Needs and Inclusive Education (2025) Cross-Sector Collaboration and Governance in Inclusive Education Systems_обґрунтовує, що міжсекторальне партнерство в інклюзивній освіті є ключовою умовою для забезпечення рівного доступу до навчання, розвитку інноваційної компетентності вчителів і створення цілісної системи професійної підтримки педагогів у кризових контекстах [Cross-Sector Collaboration and Governance in Inclusive Education Systems].

Таким чином, вітчизняні й зарубіжні дослідження узгоджено підкреслюють: кроссекторальні освітні проєкти є потужним інструментом формування інноваційної компетентності педагога, його готовності до змін і ефективної дії у складних суспільних умовах, що є надзвичайно актуальною задачею сьогодні.

Мета – дослідити та систематизувати аналітичний огляд досвіду реалізації кроссекторальних проєктів як інструменту розвитку інноваційної компетентності вчителя на основі вітчизняних практик та успішних прикладів співпраці з міжнародними організаціями в умовах сучасних викликів, визначивши ключові переваги та виклики такого підходу.

Виклад основного матеріалу. Професійний розвиток учителя є невід’ємною складовою системи безперервної освіти та гарантією якісної педагогічної діяльності в умовах динамічних змін суспільства. Він передбачає не лише періодичне оновлення знань, умінь і навичок, а й формування здатності до самостійного навчання, гнучкого мислення та впровадження інновацій у професійну практику. Сучасні реалії вимагають від педагогів високої адаптивності, креативності, здатності ефективно взаємодіяти в мультикультурному середовищі, використовувати інформаційно-комунікаційні технології

³ Досвід тренінгового центру «Освіторія» та Юрія Гайдученка // Освіторія Медіа. URL: https://osvitoria.media/experience/proyekty-syly-ukrayinskoyi-osvity-osvitoriya-svyatkuye-11-richchya/?utm_source=chatgpt.com

та сприяти формуванню навичок XXI століття в учнів.

Одним із ключових компонентів професійного розвитку є інноваційна компетентність – інтегральна характеристика особистості вчителя, яка забезпечує ефективне використання нових методів, технологій і форм організації навчального процесу [Зязюн, 2000; Fullan, 2007]. Вона є основою для побудови відкритого, динамічного освітнього середовища, що стимулює постійне оновлення педагогічної практики.

Інноваційна компетентність включає здатність до пошуку та застосування новітніх педагогічних підходів, вміння критично їх оцінювати й адаптувати до потреб учнів. Важливо також, щоб учитель працював у міждисциплінарних командах, створюючи інтегроване освітнє середовище разом із колегами та фахівцями інших галузей, використовував комунікативні навички та міждисциплінарні стратегії у викладанні.

Розвиток критичного та креативного мислення, відкритість до змін і готовність до постійного навчання – це основа інноваційної компетентності. Педагог має бути готовим швидко адаптуватися, вивчати нові технології, брати участь у професійних заходах, впроваджувати кращі практики у власній діяльності.

З огляду на виклики сучасності, інноваційна компетентність учителя є необхідною вимогою, що забезпечує якість освітнього процесу й сприяє формуванню в учнів критичного мислення, активної позиції, самореалізації. Інноваційно компетентний педагог перетворюється на агента змін, який розвиває нову освітню культуру, відкриту до постійного вдосконалення.

Такі ініціативи переводять інноваційність із теоретичного рівня у практичний – через участь педагогів у програмах співпраці з громадськими організаціями, бізнесом, державними установами та міжнародними фондами. Це не лише підвищує педагогічну майстерність, а й сприяє формуванню нової освітньої культури партнерства, що забезпечує сталі зміни в системі освіти.

Відповідно до поставлених завдань у подальшому викладі буде розглянуто вітчизняний досвід реалізації кроссекторальних проєктів, а також проаналізовано їх переваги

й виклики, що постають перед освітянами в умовах воєнного стану та соціально-економічної нестабільності.

Кроссекторальні проєкти в Україні: переваги та виклики

Останніми роками кроссекторальні освітні ініціативи довели свою ефективність, об'єднуючи ресурси держави, громадянського суспільства, бізнесу та міжнародних партнерів. Серед таких проєктів можна назвати низку яскравих прикладів, що демонструють потенціал міжгалузевої взаємодії, зокрема ініціативи, реалізовані в межах національної премії Global Teacher Prize Ukraine, які стали джерелом сучасних освітніх рішень та інноваційних ресурсів для педагогів.

Авторський освітній серіал «Фізика LIVE: фізика в реальному житті»⁴ фіналіста премії Максима Гвоздецького є одним із таких проєктів. Курс розроблено відповідно до принципів компетентнісного та діяльнісного навчання й орієнтовано на учнів 7-го класу Нової української школи. Структура серіалу охоплює 16 тематичних уроків, кожен із яких має детальний курикулум із чітко визначеними результатами навчання, описами ключових експериментів та навичками, що формуються під час вивчення теми. Також створено загальний курикулум – структурований документ, що узагальнює зміст усіх уроків і забезпечує логічну послідовність вивчення фізики.

Тематика курсу охоплює базові фізичні поняття: дифузію, швидкість, час, шлях, рух по колу, інерцію, густину речовини, силу та її характеристики, деформацію, силу пружності, силу тяжіння, силу тертя, тиск, силу Архімеда, перетворення механічної енергії, важіль та прості механізми. Для кожної теми подано пояснення, цікаві факти, приклади практичного застосування, варіанти експериментів і рефлексійні запитання, що сприяють формуванню зв'язку між теорією та життєвими ситуаціями.

Поєднання відеоконтенту з роботою за курикулумом забезпечує інтерактивний формат навчання, у якому учні одночасно працюють із візуальними поясненнями та виконують

⁴ Освітній серіал «Фізика LIVE: фізика в реальному житті» (Максим Гвоздецький). YouTube. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLoBey5XxgssiXKb2MgPXzlPhE0DUZffPz>

практичні завдання. Матеріали серіалу відповідають вимогам НУШ і можуть слугувати готовими сценаріями уроків, методичними доповненнями або основою для розроблення індивідуалізованих освітніх траєкторій.

Методичний супровід для педагогів включає стислу структуру кожної теми, рекомендації щодо організації навчальної діяльності, завдання для формування ключових компетентностей, а також приклади лабораторних і домашніх експериментів. Курикулуми й загальна схема курсу полегшують планування та дозволяють гнучко адаптувати матеріали до різних освітніх ситуацій.

Завдяки підтримці UNICEF Ukraine та освітніх партнерів курс є безкоштовним і відкритим для всіх педагогів. «Фізика LIVE» відповідає потребам сучасної школи: сприяє формуванню наукового мислення, підвищує мотивацію учнів до вивчення природничих дисциплін та демонструє прикладну цінність фізичних знань у повсякденному житті. Проект робить важливий внесок у розвиток методики викладання фізики та підтримує професійне зростання вчителів.

Одним із прикладів успішної інтеграції науково обґрунтованих психологічних підходів у професійний розвиток педагогів є освітній проект Петра Сітека «Щастя»⁵. Програма створена на основі концептуальних положень курсу The Science of Well-Being Єльського університету та адаптована до українського освітнього контексту. Її ключовим завданням є формування в педагогів навичок емоційного самовідновлення, усвідомленості й уміння вибудовувати підтримувальне середовище в класі – компетентностей, які набули особливої актуальності в умовах соціально-емоційної нестабільності та тривалої кризової ситуації.

Навчання в межах проекту пройшли 53 учителі, які представляють 23 області України, тобто курс успішно охопив педагогів з різних регіонів та типів освітніх закладів. Програма орієнтується на розвиток професійної стійкості учителів, що дозволяє зменшувати ризики емоційного вигорання, підвищувати якість комунікації з учнями та забезпечувати

стабільність освітнього процесу в умовах підвищеного стресу.

Освітній проект демонструє, що розвиток навичок емоційної компетентності педагогів є не лише персональним ресурсом учителя, але й одним із чинників стійкості освітньої системи загалом, що робить подібні програми важливим напрямом сучасної освітньої політики.

Наступна ініціатива – психологічний ретрит «Сила в мені»⁶ створено як освітній проєкт для педагогів, які працюють у критичних умовах – прифронтових чи деокупованих територіях. Його розробила Лариса Фесенко за підтримки Global Teacher Prize Ukraine та UNICEF в Україні. У фокусі програми – професійне та особистісне відновлення вчителя через систематичні психологічні практики, що стають критично важливими в умовах тривалого стресу та високої відповідальності.

Програма включає низку потужних інструментів: індивідуальні консультації з фахівцями, групові практики подолання стресу, тілесно орієнтовані вправи, техніки стабілізації та ресилієнс (resilience)-навичок. Зокрема в курсі запропоновано техніки «кольорового дихання», «дерева прийняття рішення» та «практики заземлення», які дозволяють педагогам відрефлексувати власні емоційні стани й адаптуватися до умов невизначеності.

Педагоги часто стикаються з тривожністю й панічними атаками – через поєднання професійних навантажень і умов воєнного чи післявоєнного середовища.

Курс «Сила в мені» не лише надає техніки самопомогі, але створює спільноту підтримки – міцний ресурсний простір для педагогів, де вони можуть обговорювати складні емоційні переживання, розвивати тілесну чутливість і відновлювати зв'язок із власним «я» та тілом.

У контексті освітньої політики програма виступає стратегічним елементом підвищення стійкості освітньої системи: адже психологічне благополуччя вчителя прямо впливає на ефективність навчального процесу, мотивацію учнів і загальний клімат у класі.

⁵ Курс для вчителів «Щастя» (Петро Сітек). Освіторія Медіа. URL: <https://osvitoria.media/experience/kurs-shhasty-a-dlya-vchyteliv/>

⁶ Психологічний ретрит «Сила в мені» (Лариса Фесенко). Освіторія Медіа. URL: <https://osvitoria.media/experience/yak-vchytelyam-znajty-emotsijnu-rivnovagu-kurykulum-larysy-fesenko-syla-v-meni/>

Окрему увагу заслуговує проєкт «Українська література в коміксах»⁷, реалізований за підтримки Українського культурного фонду. Це онлайн-ресурс із добіркою 20 творів української літератури, поданих у форматі коміксів. Кожен твір має окрему сторінку з візуалізацією ключових сюжетних ліній, паспортними характеристиками, переліком героїв, додатковими матеріалами та тестом для самоперевірки. Переклад матеріалів англійською мовою розширює можливості їх використання українськими школярами, які тимчасово навчаються за кордоном, та сприяє представленню української культури у міжнародному освітньому середовищі. Такий підхід дозволяє формувати цілісне та сучасне уявлення про Україну, уникаючи шароварного представлення її культурної спадщини.

Мета проєкту полягає в тому, щоб зацікавити старшокласників читанням, удосконалити їхню мовну компетентність і допомогти краще засвоїти твори в доступній формі. Комікси дозволяють швидко структурувати інформацію й підтримувати увагу учнів, а для вчителів є зручним інструментом для аналізу тексту та організації уроку.

Таким чином, «Українська література в коміксах» – це приклад того, як креативні підходи можуть оновлювати освітній процес і водночас виконувати функцію культурної дипломатії. Проєкт показує, що сучасні візуальні формати можуть ефективно підтримувати українську ідентичність і популяризувати літературну спадщину в умовах масштабної міграції та глобальних викликів.

Іншою важливою тенденцією є зростання інтересу до проєктів, які враховують результати новітніх освітніх досліджень. Наприклад, у статті «Учні мислять усім тілом: дослідження, що змінює уявлення про ефективне навчання»⁸ (Osvitoria.Media) підкреслюється важливість залучення всього тіла до навчального процесу. Згідно з дослідженням, використання руху та фізичної активності під

час уроків значно покращує розуміння матеріалу й пам'ять учнів. Такі підходи стають основою для розробки інноваційних освітніх програм, що орієнтовані на комплексний розвиток учнів через інтеграцію тілесної активності, емоційної залученості й креативного мислення.

Варто зазначити, що наведені приклади – лише частина ширшої екосистеми ініціатив. Нині в Україні зростає кількість подібних проєктів: від менторських програм для педагогів-початківців до платформ обміну досвідом між школами різних регіонів. Це підтверджують і результати дослідження OECD (2021), де підкреслюється, що кроссекторальна співпраця є ключовим чинником успішного розвитку освіти в умовах кризи.

Виклики у реалізації кроссекторальних проєктів

Попри успіхи, кроссекторальні проєкти стикаються з низкою викликів:

- **Фінансова нестабільність.** Багато ініціатив залежать від грантової підтримки, що обмежує їхню сталість.
- **Фрагментарність взаємодії.** Відсутність скоординованої стратегії співпраці між державою, бізнесом і громадським сектором гальмує масштабування успішних практик.
- **Кадровий дефіцит.** Потреба у фахівцях, здатних працювати на перетині кількох сфер, значно перевищує наявні можливості системи підготовки педагогічних кадрів.
- **Безпекові ризики.** Постійна загроза обстрілів і релокацій впливає на стабільність освітніх проєктів.
- **Емоційне вигорання вчителів.** За даними опитувань (UNESCO, 2023), понад 60% українських педагогів відчувають виснаження й потребують психологічної підтримки.

Щоб подолати ці виклики, необхідні комплексні рішення:

- довгострокові програми фінансування освітніх інновацій;
- відкриті платформи для обміну досвідом та координації кроссекторальної співпраці;
- розробка спеціальних програм підготовки менеджерів освітніх проєктів;
- обов'язкове впровадження компоненту психологічного супроводу в усі великі ініціативи.

⁷ Проєкт «Українська література в коміксах». URL: <https://ukrlitcomics.com.ua/>

⁸ Учні мислять усім тілом: дослідження, що змінює уявлення про ефективне навчання. Освіторія Медіа. URL: <https://osvitoria.media/experience/uchni-myslyat-usim-tilom-doslidzhennya-shho-zminyuye-uyavlennya-pro-efektyvne-navchannya>

Кроссекторальні проекти в Україні доводять: навіть у найскладніші часи освіта може залишатися джерелом стійкості, надії й змін. І саме через спільну роботу різних секторів ми можемо закласти фундамент для майбутнього розвитку української школи.

Переваги кроссекторальних проєктів

Кроссекторальні освітні ініціативи в Україні та інших країнах демонструють низку переваг, що визначають їхню ефективність у розвитку інноваційної компетентності педагогів.

Співпраця різних секторів забезпечує професійну гнучкість та адаптивність учителів, дає змогу швидко реагувати на зміни й інтегрувати нові технології та методики у навчальний процес.

Такі проекти відкривають доступ до ресурсів неформальної освіти, менторських програм і міжнародних практик, мотивуючи педагогів до безперервного навчання (lifelong learning) та підтримуючи їхню професійну стійкість.

Робота в міждисциплінарних командах стимулює творчість, використання STEM-підходів і дизайн-мислення, розширюючи педагогічний арсенал і підвищуючи якість навчання.

Кроссекторальна співпраця сприяє усвідомленню соціальної ролі освіти, розвитку лідерського потенціалу вчителів і формуванню їх як агентів змін у громадах.

Такі ініціативи також забезпечують мережеву взаємодію та інституційну підтримку, створюючи сталі партнерства між освітніми закладами, громадськими організаціями, університетами й донорами.

Отже, кроссекторальні проекти не лише розширюють професійні можливості педагогів, а й формують основу нової освітньої екосистеми, у якій учитель виступає співторцем і провідником інновацій у суспільстві.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що кроссекторальні освітні проєкти є дієвим інструментом розвитку інноваційної

компетентності вчителів, особливо в умовах сучасних кризових викликів. Вони забезпечують перехід від традиційного підходу до навчання до моделі відкритої взаємодії, у якій освіта інтегрується з культурною, соціальною, технологічною та громадською сферами.

На основі аналізу вітчизняного досвіду вчителів (освітнього серіалу «Фізика LIVE», проєкти «Щастя», «Сила в мені», «Українська література в коміксах» тощо) доведено, що саме міжсекторальна співпраця сприяє формуванню нової освітньої культури партнерства. Вона розвиває у педагогів критичне та креативне мислення, підвищує мотивацію до безперервного навчання, допомагає зберігати психоемоційну стійкість і підтримує інноваційний потенціал освітніх спільнот.

Серед основних переваг таких ініціатив – гнучкість, практична спрямованість, підвищення професійної мобільності та розвиток соціальної відповідальності педагогів. Водночас окреслено низку викликів, що потребують системних рішень: нестабільність фінансування, кадровий дефіцит, фрагментарність міжінституційної взаємодії та зростання рівня емоційного виснаження педагогів.

Для подальшого розвитку кроссекторального підходу доцільно:

- розробити державну стратегію міжсекторальної співпраці в освіті;
- забезпечити довгострокове фінансування інноваційних програм;
- створювати більше відкритих платформ для обміну досвідом.

Отже, кроссекторальні проекти доводять, що навіть у найскладніших умовах освіта може залишатися простором стійкості, розвитку й надії. Їхня системна підтримка – це не лише інвестиція в професійну компетентність учителя, а й стратегічний крок до відновлення та модернізації української освіти в післявоєнний період.

ЛІТЕРАТУРА

1. Венцева Н.О., Карапетрова О.В. Інноваційна компетентність як складова професійної діяльності сучасного педагога. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2022. №1 (23). С. 109–115. DOI: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2022-1-23-13>
2. Кожевнікова А., Кожевніков П. Специфіка інноваційного освітнього середовища та його вплив на формування інноваційної компетентності майбутніх вчителів. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series «Pedagogy and Psychology»*. 2024. Т. 10, №2. С. 72–80. DOI: <https://doi.org/10.52534/msu-pp2.2024.72>
3. Кириленко С. Інноваційна компетентність – важлива складова педагогічної діяльності сучасного вчителя. *Молодий вчений*. 2023. № 6 (118). С. 42–46. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-9>

4. Левицька А. І. Інновації у професійній освіті 2025: підготовка до майбутнього ринку праці. *Сучасні гуманітарні дискусії*. 2024. № 2. С. 20–25. DOI: [https://doi.org/10.60022/2\(2\)-3MHD](https://doi.org/10.60022/2(2)-3MHD)
5. Токарчук Т. Бібліотечно-освітні ініціативи у формуванні інноваційної компетентності вчителя. Офіційний сайт Національної юридичної бібліотеки України. URL: <https://oth.nlu.org.ua/?p=10048> (дата звернення: 19.11.2025).
6. Досвід тренінгового центру «Освіторія» та Юрія Гайдученка. Освіторія Медіа. URL: https://osvitoria.media/experience/proyekty-syly-ukrayinskoji-osvity-osvitoriya-svyatkuye-11-richchya/?utm_source=chatgpt.com
7. Chi, D. N. (2023). Benefits of Implementing Project-Based Learning in An English for Business Course. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 10(3), 55–71. <https://www.jstor.org/stable/48736793>
8. Sarah K. Howard, Jo Tondeur, Jun Ma, Jie Yang (2021) What to teach? Strategies for developing digital competency in preservice teacher training. *Computers & Education*. Volume 165. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104149>
9. Daniel Nilsson Brodén. Cross-Sector and Interprofessional Collaborations: A Powerful Tool for the Teaching Profession? OECD, 2022. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/12/cross-sector-and-interprofessional-collaborations_53c4fea2/7144c6ac-en.pdf?utm_source=chatgpt.com
10. Riehl, Henig, Wolff, Rebell. Building Impact: A Closer Look at Local Cross-Sector Collaborations for Education. The Wallace Foundation, 2019. URL: <https://wallacefoundation.org/report/building-impact-closer-look-local-cross-sector-collaborations-education-closer-look-local>
11. OECD Education at a Glance 2023. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/09/education-at-a-glance-2023_581c9602/e13bef63-en.pdf
12. Україна в міжнародному дослідженні якості освіти PISA-2022: Національний звіт. Київ, 2023. URL: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Naczionalnyj-zvit_povnyj.pdf
13. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf
14. Освітній серіал «Фізика LIVE: фізика в реальному житті» (Максим Гвоздецький). YouTube. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLoBey5XxgssiXKb2MgPXzIPE0DUZfFPz>
15. Курс для вчителів «Щастя» (Петро Сітек). Освіторія Медіа. URL: <https://osvitoria.media/experience/kurs-shhastya-dlya-vchyteliv/>
16. Психологічний ретрیت «Сила в мені» (Лариса Фесенко). Освіторія Медіа. URL: <https://osvitoria.media/experience/yak-vchytelyam-znaity-emotsijnu-rivnovagu-kurykulum-larysy-fesenko-syla-v-meni/>
17. Проект «Українська література в коміксах». URL: <https://ukrlitcomics.com.ua/>
18. Учні мислять усім тілом: дослідження, що змінює уявлення про ефективне навчання. Освіторія Медіа. URL: <https://osvitoria.media/experience/uchni-myslyat-usim-tilom-doslidzhennya-shho-zminyuye-uyavlennya-pro-efektyvne-navchannya>

REFERENCES

1. Vientseva N.O., Karapetrova O.V. (2022). Innovatsiina kompetentnist yak skladova profesiinoi diialnosti suchasnoho pedahoha [Kozhevnikova A., Kozhevnikov P. (2024). Spetsyfika innovatsiinoho osvitnoho seredovyshcha ta yoho vplyv na formuvannia innovatsiinnoi kompetentnosti maibutnikh vchyteliv [Kyrylenko S. (2023). Innovatsiina kompetentnist – vazhlyva skladova pedahohichnoi diialnosti suchasnoho vchytelia [Levytska A. I. (2024). Innovatsii u profesiinii osviti 2025: pidhotovka do maibutnoho rynku pratsi [Tokarchuk T. Bibliotечно-osvitni initsiatyvy u formuvanni innovatsiinnoi kompetentnosti vchytelia [Dosvid treninhovoho tsentru «Osvitoriia» ta Yurii Haiduchenka [Chi, D. N. (2023). Benefits of Implementing Project-Based Learning in An English for Business Course. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 10(3), 55–71. Retrieved from: <https://www.jstor.org/stable/48736793>
2. Sarah K. Howard, Jo Tondeur, Jun Ma, Jie Yang (2021) What to teach? Strategies for developing digital competency in preservice teacher training. *Computers & Education*. Volume 165. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104149>
3. Daniel Nilsson Brodén (2022). Cross-Sector and Interprofessional Collaborations: A Powerful Tool for the Teaching Profession? OECD. Retrieved from: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/12/cross-sector-and-interprofessional-collaborations_53c4fea2/7144c6ac-en.pdf?utm_source=chatgpt.com
4. Riehl, Henig, Wolff, Rebell (2019). Building Impact: A Closer Look at Local Cross-Sector Collaborations for Education. The Wallace Foundation. Retrieved from: <https://wallacefoundation.org/report/building-impact-closer-look-local-cross-sector-collaborations-education-closer-look-local>
5. (2023). OECD Education at a Glance. Retrieved from: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/09/education-at-a-glance-2023_581c9602/e13bef63-en.pdf
6. Dosvid treninhovoho tsentru «Osvitoriia» ta Yurii Haiduchenka [Experience of the training center “Osvitoria” and Yuriy Gaiduchenko]. Osvitoria Media. Retrieved from: https://osvitoria.media/experience/proyekty-syly-ukrayinskoji-osvity-osvitoriya-svyatkuye-11-richchya/?utm_source=chatgpt.com
7. Chi, D. N. (2023). Benefits of Implementing Project-Based Learning in An English for Business Course. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 10(3), 55–71. Retrieved from: <https://www.jstor.org/stable/48736793>

8. Sarah K. Howard, Jo Tondeur, Jun Ma, Jie Yang (2021) What to teach? Strategies for developing digital competency in preservice teacher training. *Computers & Education*. Volume 165. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104149>
9. Daniel Nilsson Brodén (2022). Cross-Sector and Interprofessional Collaborations: A Powerful Tool for the Teaching Profession? OECD. Retrieved from: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/12/cross-sector-and-interprofessional-collaborations_53c4fea2/7144c6ac-en.pdf?utm_source=chatgpt.com
10. Riehl, Henig, Wolff, Rebell (2019). Building Impact: A Closer Look at Local Cross-Sector Collaborations for Education. The Wallace Foundation. Retrieved from: <https://wallacefoundation.org/report/building-impact-closer-look-local-cross-sector-collaborations-education-closer-look-local>
11. (2023). OECD Education at a Glance. Retrieved from: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/09/education-at-a-glance-2023_581c9602/e13bef63-en.pdf
12. (2023). Ukraina v mizhnarodnomu doslidzhenni yakosti osvity PISA-2022: Natsionalnyi zvit [Ukraine in the international study of educational quality PISA-2022: National report]. Kyiv. Retrieved from: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Naczionalnyj-zvit_povnyj.pdf
13. Profesiinyi standart «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity» [Professional standard “Teacher of a general secondary education institution”]. Retrieved from: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf
14. Osvitnii serial «Fizyka LIVE: fizyka v realnomu zhytti» (Maksym Hvozdetyskyi) [Educational series “Physics LIVE: Physics in Real Life” (Maxim Gvozdetyskyi)]. YouTube. Retrieved from: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLoBey5XxgssiXKb2MgPXziPhE0DUZfFPz>
15. Kurs dlia vchyteliv «Shchastia» (Petro Sitek) [Course for teachers “Happiness” (Petro Sitek)]. Osvitoria Media. Retrieved from: <https://osvitoria.media/experience/kurs-shhastya-dlya-vchyteliv/>
16. Psykholohichniy retrit «Syla v meni» (Larysa Fesenko) [Psychological retreat “The Power is in Me” (Larysa Fesenko)]. Osvitoria Media. Retrieved from: <https://osvitoria.media/experience/yak-vchytelyam-znajty-emotsijnu-rivnovagu-kurykulum-larysy-fesenko-syla-v-meni/>
17. Proiekt «Ukrainska literatura v komiksakh» [Project “Ukrainian Literature in Comics”]. Retrieved from: <https://ukrlitcomics.com.ua/>
18. Uchni mysliat usim tilom: doslidzhennia, shcho zminiue uiavlennia pro efektyvne navchannia [Students think with their whole bodies: a study that changes the concept of effective learning]. Osvitoria Media. Retrieved from: <https://osvitoria.media/experience/uchni-myslyat-usim-tilom-doslidzhennya-shho-zminyuye-uyavlennya-pro-efektyvne-navchannya>

N. S. HRACHOVA

Postgraduate Student, Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

E-mail: gracheva.n@gmail.com

<http://orcid.org/0009-0002-0566-8272>

CROSS-SECTOR PROJECTS AS A TOOL FOR DEVELOPING TEACHERS’ INNOVATIVE COMPETENCE

The article describes the role of cross-sector projects as a tool for developing teachers’ innovative competence. The focus is on the Ukrainian experience of cooperation between education, the state, the public sector, and international partners during the challenges of the full-scale war. Special attention is given to how such initiatives help teachers adapt to difficult conditions – relocation, distance learning, psychological stress, and breaks in the educational process.

The main advantages are defined: improving teachers’ professional mobility, increasing motivation for innovation, building interdisciplinary teams, and raising the quality of teaching in a crisis. The article also explains key challenges in implementing such projects: unstable funding, limited cooperation between sectors, staff shortages, security risks, and emotional burnout of teachers during the war.

Based on the analysis of Ukrainian educational projects and international research, the article shows how cross-sector approaches can become a systematic resource for developing teachers’ innovative competence. These practices are important for researchers, education managers, and practitioners who work at the intersection of education and social change, as well as for making decisions about integrating cross-sector models into teachers’ professional development in Ukraine. Given the challenges of modernity, the innovative competence of a teacher is a necessary requirement that ensures the quality of the educational process and contributes to the formation of critical thinking, an active position, and self-

realization in students. This not only increases pedagogical skills, but also contributes to the formation of a new educational culture of partnership, which ensures sustainable changes in the education system.

Key words: professional development, innovative competence, teacher, cross-sectoral projects, teacher education, psycho-emotional support, war, intersectoral interaction.

Дата першого надходження статті до видання: 13.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 05.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

